

עין משפט
גזר מצוה

סג:

ואמרו לאחינו שבגולה. שלא ישמעו לו: **יעלו להר**. לאחד ההרים להתנהג בחוקות העמים לזנות זמות: **אחיה יבנה מוצה**. אדם גדול היה וראש לבני הגולה: **חנניה**. הוא חנניה^(*) אחי רבי יהושע: **ינגן כנעור**. לפני הצמה לפי שחנניה לוי היה כדמתן זמסכת ערכין

(ד' יא): מעשה בר' יהושע בן חנניה

שהלך לסייע את ר' יוחנן בן גודגדא בהגפת דלתות אמר לו חזור בך שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים: **לפרס**. על שם שהיו יושבים שורות שורות ככרס זה הנטוע שורות שורות: **זככוד אכסניא**. מכניסי אורחים צנחנים: **ראש המדברים**. זמסכת צנח ממנה ישלח מצית השימות עד אכל השטים ^(*)תלתא פרסי: **אמרה טורה כו'**. כלומר קראו הכמוז זמקש ה': **כשם שאני הסכרסי לך פנים כך אתה הסכר פנים**. והיינו דכתיב פנים צפנים: **הרז כדעם**. עליהם משום מעשה מראה להם כעם שהרחקת אהלך ממנחה: **אם אתה מחזיר האהל למקומו גרסינן**: והיינו דכתיב **ושז אל המחנה**. השז האהל למחנה ואם לאו משרתך יהושע בן נון נער לא ימיש ממוכה שימש ממתיך. ואף על פי שהשיבו לאחר שנתראה הקצ"ה לישראל והוסק המשכן לא יא

צב א טושי"ע ייד סי' רמב סעי' לא בהגיה:

צב ב מיי' פ"ג מהלכות ת"מ הלכה יב סמג עשין יב טושי"ע ייד סימן רמו סעיף כא:

❖❖❖

תורה אור השלם

1. והכלב עמים רבים ואמרו לבו ונעלה אל הר יי אל בית אלהי יעקב וירנו מירדכיו ונלכה בארדחיווי כי מציון תצא תורה ודבר יי מירושלם: ישעיהו ב ג 2. ומשה יקח את האהל וקטף לו מחוץ למחנה וידבק מן המזבח וקרא לו אהל מועד וזהו כל מבקש יי יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה: שמות לג ז 3. ודבר יי אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל מחנהו ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל.

שמות לג יא

4. וידבר משה והבנים הלויים אל כל ישראל לאמר והסכת ושמע ישראל היום הנה נהיית לעם לך אליהוי:

דברים כז ט

5. תרב אל הברים ונאילו תרב אל גבוריך וחרה:

יחזקאל לו

6. ויאמר אהרן אל משה בן אדני אל נא תישת עלינו ונאמר אשר נואלנו ואנשר חקאנו: במדבר יב יא 7. ונאילו שרי צען נשאו שרי הנהגו את מצרים פתת שביעתי ימים:

ישעיהו יט יג 8. זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שביעתי ימים:

במדבר יד יד

9. כי מיץ חלב ויציא חקאנו ומיץ אף ויציא דם ומיץ אפים ויציא רבי:

משלי ל לג

10. אם נבלת בהתנשא ואם זמורת יד לפה:

משלי ל לב

11. ויאמר שאל אל הקיני לבו שר רדו מתוך עמלק פן אטקך עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים וחסר קיני מתוך עמלק: שמואל א טו 12. לא תתעב אדמי כי אחיד הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו:

דברים כג ח

13. ארץ מצרים לפניה הוא מביטב הארץ והשוב את אביר ואת אחיד ישוב בארץ גשן ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמעתם שרי מקנה על אשר לי:

בראשית מז ו 14. וישב ארן יי בית עבד אדם הגמי שלשה יוצאים ויבדך יי את עבד אדם ואת כל ביתו: שמואל ב ו יא

❖❖❖

רב ניסים גאון

תנו רבנן כשבנסו רבותינו לחרם ביבנה. בממרא דבני מערבא ובפסחים ב' תמידי נשחט גריסין תמן תנינן זה מדרש דרש ר' אלעזר בכרם ביבנה וכו כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהן עשויין שורות שורות ככרם: פתח ר' יהודה ראש המדברים בכל מקום. מפורש בזמסכת שבת בפרק במה מדליקין (דף טז) אמרו יהודה שעילה ויתעלה

הרואה פרק תשיעי ברכות

דבר לזעלה: לא גרסינן ומשרטו **יהושע וגו'**: **הסכת**. עשו כמות כמות. דריש הס כמו עשו: **כספו עלמכס**. ודרשי נמי הס כמו עשה עשו עלמכס כמותים להטעור על דברי תורה: **ואם הסורה**. היכן מנזיה צאדם שימות צאהלי תורה: **הם ואחר כך כתם**. שמוק

כמו ויהם כלב (במדבר יג) שמוק והאזן לשמועתך עד שתהא שגורה צפיך ואף על פי שאינה מיושבת לך ואחר כך כתמנה והקשה עליה מה שיש לך להקשות ומתך תרויזן עד שתמייסצ לך: **יהגה**. יעיין: **מיץ חלב יוציא חמאה**. המוציא את החלב שמוץ משדי אמו על דברי תורה ממהה היא לו: **ומיץ אף**. המוץ כעם רבו וסובלו יוציא הלכות דם לעומתם^(*): **דפגן**. שדיני ממונות עמוקים הם והרולה שיתחכם יעסוק דיניי ממונות שאין מקצוע צמורה גדול מהם: **המנבל עלמו**. ששואל לרבו כל ספקותיו ואף על פי שיש בהם שחזריו מלעגים עליו: **ואם זמזם**. שסתמח פין מלשאול לשון זמס טבעת של רלועה שמוחזים צמוסם צממה שעסקיה רעים וזמנים אומו צשפתיה למופרס יחד ולסותמן סופך שמתן יד לפה כשישאלוך ולא מדע להשיב: **עשים חסד**. שהשכילם שנאמר ויצא אהרן וכל זקני ישראל לאלל לחם וגו' (שמות יט): **חמות**. אשתו של עובד אדום: **וח' כלוסייה**. שהיו לה מנח' צניה: שנאמר

על אחת כמה וכמה ³ ודבר ה' אל משה פנים אל פנים אמר ר' יצחק אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה אני ואתה נסביר פנים בהלכה איכא דאמרי כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כשם שאני הסברתי לך פנים כך אתה הסבר פנים לישראל והחזר האהל למקומו ³ ושב אל המחנה וגו' אמר רבי אבהו אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה ⁴ עכשו יאמרו הרב בכעם ותלמיד בכעם ישראל מה תהא עליהם אם אתה מחזיר האהל למקומו מוטב ואם לאו יהושע בן נון תלמידך משרת תחתיד והיינו דכתיב ושב אל המחנה אמר רבא אף על פי כן לא יצא הדבר לבטלה שנאמר ומישרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל: ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש ⁴הסכת ושמע ישראל היום הוזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני אמר ר' תנחום בריה דר' חייא איש כפר עכו תדע שהרי אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם הסכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה כדר' יוסי ברבי חנינא ⁷דאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב ⁵ חרב ^(*) (על) הברים ונואלו חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשים כתיב הכא ונואלו וכתיב התם ⁶ אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאים שנאמר ואשר חטאנו איבעית אימא מהכא ⁷ נואלו שרי צוען דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כדאמר ריש לקיש ⁸ דאמר ריש לקיש ימנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר ⁸ זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר אחר הסכת ושמע ישראל הם ואחר כך כתת כדרבא ⁸ דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה אמרי דבי ר' ינאי מאי דכתיב ⁹ כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה ומיץ אף יוציא דם כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור ומיץ אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות ^(*) דתנן ר' ישמעאל אומר הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן שהן כמעין נובע אמר ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב ¹⁰ אם ^(*) נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה כל המנבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא ואם זמם יד לפה: פתח ר' נחמיה בכבוד אכסניא ודרש מאי דכתיב ¹¹ ויאמר שאול אל הקיני לבו סורו רדו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל והלא דברים קל וחומר ומה יתרו שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקרו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה: פתח ר' יוסי בכבוד אכסניא ודרש ¹² לא תתעב אדומי כי אחיד הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו והלא דברים קל וחומר ומה מצריים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר ¹³ ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקרו ומהנהו מנכסיו בכבוד אכסניא ודרש ¹⁴ ויברך ה' את עובד אדום (הגתי) בעבור ארון האלהים והלא דברים ק"ו ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבד ורכיז לפניו כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקרו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו מאי היא ברכה שברכו אמר רב יהודה בר זבידא זו חמות וח' כלותיה שילדו ^{*} ששה ששה בכרם אחד שנאמר

מסורת הש"ס

(א) ע"ז א חולין פ"ג דה"ה כ:
(ב) שבת לג: מנחות כג:
(ג) וי"ל תפשי בשורש כשמו ויש שותפינן עכשיו כיו"ד ואינו נאריך.
(ד) פסחים ז: חמות י:
(ה) א"ל ו' שבת פג: גיטין מ:
(ו) ע"ז יט:
(ז) כ"ב קטנה:
(ט) ונדה ס:
(י) י"ז בן:
(כ) שיערוין נה:
(ל) ע"י ג"י ע"י:]

❖❖❖

גליון הש"ס

גב' ששה בכרם אחד.
גלידה לדרך פרשה שמות כתב בשם המפרשים ד' חדרים יט חאשה שלשה מימין ושלשה שמאל וחדר חאמט אס ממעבר מימין יטו זכרים ובשמאל נקבות וחאמט טומטום או חמורוויטוס וממעבר מכל החדרים רק לא מחאמט וטומטום היו סימן לגליה:

❖❖❖

מוסף רש"י

ראש המדברים בכל מקום. כמלות המלך, שנה עזי לזכר חמלה בכל מקום (שבת לז). ישראל מזה תהא עליהם. אס כן מי יקרינם (שמות גז). אשר נואלנו. מתרסם דאטעשנא (תענית ט). שחורטאין. דכתיב טולטו מזה חטא (שם). נואלו שרי צוען. כאש שרי נוק, חלמא השלל טא חטאנו (מכות י). לעולם ילמוד אדם תורה. מדני עד שתהא גרסתא תלמודו ומירשו שגורו לו כפיו, ואחר כך יהגה. יעיין בתלמודו דלמות מילתא למילתא להקשות ולתקך, וצלאטוה לא יעשה כן שמה יטול ויכרע לא ינאל לו כל טעה, ועוד לאחר שפנה הרבה הוא מתיישב בתלמודו ומתקן לעלמו דבר חקש (ע"ז יט). אם נבלת בהתנשא. אס נבלת נלמן על דברי תורה לדרוש ולשאל ספקותך לרנך, ואפילו נלמא לו כטויה בלא לג, סופך שתהא מטטא, ואם זמורת אס שמת זמם על פין וסקמת אותו ולא שאלת לו הכל, סופך כשישאלך דבר הלכה תפן יד לפה ותאלם, שלא מדע לעטע כלום צו (משילי ל כב).

❖❖❖

רבינו הגנאל

ואמרו לאחינו שבגולה אחיה יבנה מוצב וחנייה ינגן בכינור. כלומר יבנו מוצב בבביל ויהיה זה כהן וזה לוי ויקריבו בארץ שברך אין לכם חלק בארץ ישראל, מיד גענו בבבליה וענו כולם ואמרו יש לנו חלק בארציה ישראל ובתורתו ובלמידתו. תנו רבנן כשבנסו רבותינו בכרם ביבנה פתחו בכבוד אכסניא ודרשו, פתח(ו) ר' יהודה ברי' אלעאי ראש המדברים בכל מקום ודרש ומשה יקח את האהל, והלא דברים קל וחומר ומה ישראל שאין מרוחקים אלא שלשה פרסאות נקראו מבקשי ייי שני' והיה כל מבקש ייי, תלמידי חכמים שנושאין משא על כתפיהן ומכתתין רגליהם והולכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה על אחת כמה וכמה.

וידבר יי"י ...